

Finnország oktatási rendszere

Sárdi Márk

Az esszében pontokba szedve írtam le azokat a különbségeket, amiket a legfontosabbnak tartottam a finn és a magyar oktatási rendszer között. Általános és középiskolákat látogattam meg, ezenkívül a University of Eastern Finland Egyetem hallgatójaként rálátásom volt arra is, hogyan működik mindez a gyakorlatban. A tapasztalataimat szakirodalommal próbáltam alátámasztani, hogy átfogóbb képet nyújthassak a finn oktatással kapcsolatban.

- **A finn iskolai étkeztetésben nincs egészségtelen étel.** A diákok jó minőségű ételeket fogyaszthatnak. A zöldségekből, gyümölcsökből szabadon vehetnek akármennyit. Megfigyeltem, hogy az ebédlőkben szinte mindenki evett zöldséget, komolyan szinte mindenki. Magyarországon sok diák, köztük a kisgyerekek sem esznek zöldségeket, mert „nem finom”. Nálunk a büfékben általában cukorkákat, chipszet, kólát, fantát, pizzát és sok egészségtelen ételt vásárolhatnak. Azokban a finn iskolákban, amelyekben jártam sokkal jobb minőségű élelmiszereket láttam, mint Magyarországon. A környezet életünk jelentős részét képezi, ezért is fontos az, hogy a diákokat

körülvevő iskolai környezet minél egészségesebb legyen. ¹„A good school meal is seen as an investment in the future” (...) „School meals support learning of health, nutrition and table manners” (...) „According to the Recommendations sweets, sugary drinks and energy drinks should not be made regularly available in schools and educational institutions.”

- **Vegyél el annyit a világból, amennyire szükséged van és ne többet.** Az általános - és középiskolákban megfigyeltem az ebédszüneteket, az egyetem ebédlőjében pedig naponta ebédeltem. Finnországban mindenki annyit vehet az ételből, amennyit csak akar, ráadásul ingyenesen, valamint az egyetemen nagyon olcsón (1,92 €). Észrevettem, hogy a diákok általában mindent megettek és nem vittek vissza ételt. Tetszik ez a rendszer, mert megtanít arra, hogy annyit vegyél, amennyire szükséged van. Ezzel szemben a mi iskoláinkban több maradék a kukában köt ki. Mindenki ugyanannyi ételt kap. Néhány diák szeretne többet enni, mások kevesebbet. Így az, aki kevesebbet eszik, többet dob a moslékba.

- **Kiváló tanárok.** Finnországban a tanárok munkája az egyik legelismertebb hivatás, melyet elég jól meg is fizetnek. Miért szeretne valaki Finnországban tanár lenni? Részint a jó fizetés miatt, másrészt a szabadidejében fejlesztheti képességeit. A tanárképző egyetemekre jelentkező diákok csak mintegy 10%-a nyer felvételt, így nagy az irántuk való tisztelet. A tanárok széles autonómiával rendelkeznek és ez a függetlenség, önállóság szerintem az egyik fő ok, amiért a legkedveltebb hivatások közé tartozik Finnországban. Nagyon jó érzés az, hogy változásokat hozhatsz létre a saját illetve mások életében, és nem kell mások parancsait követned. Finnországban tanárnak lenni, egyfajta "szabadságot" nyújt. „Az iskolák függetlenek és a tanárok szabadok a külső kontrolltól, mint például az ellenőrzésektől. ²„Schools are independent and

¹Finnish National Board of Education | School meals in Finland | FNBE/2014

² Dr. Pasi Sahlberg - Cooperative Learning in Finland

teachers are free from external control such as inspection, testing or assessment.(...) Teachers are free to choose the most appropriate teaching methods in their classrooms.” Szerintem egy országban a tanárok tiszteletének mértéke megmutatja azt, hogy a kultúra milyen erős az adott országban. Magyarországon a tanárokat általában nem tisztelik. A tanári fizetések enyhén fogalmazva nem kielégítőek. Ezért, kevesen akarnak tanárok lenni, vagy csak azok, akik igazán elkötelezettek a pálya iránt. A hazai tanárképzőkre a hallgatók kis érdeklődése miatt könnyű bejutni alacsony pontszámokkal is. Finnországban a nagyon jó pontszámok sem elegendőek ahhoz, hogy bejussanak a tanárszakra. A finnországi tanárképző egyetemeken a diákok jó, megfelelő személyiségét is vizsgálják. Fontos, hogy a jó képességek mellett a diák személyisége is megfeleljen a "tanár típusának". A jó pontszámok csak az élet egy aspektusát mutatják, a személyiség ugyanolyan fontos, mint a magas pontszámok. Ha olyan emberek kerülnének be az egyetemre, akiknek a személyisége nem megfelelő a tanári pályára, akkor bár magas pontszámot értek el, de a torz személyiség miatt azt kockáztatjuk, hogy több kárt okoznak a gyerekek személyiségében, mint hasznot a tudásuk átadásával. ³ „Teachers’ work is not limited to teaching knowledge and skills; instead, a significant part of their work is bound to the social, educational and cultural values”.⁴ „1. Candidates complete a written exam on assigned books on pedagogy. 2. Candidates engage in an observed clinical activity replicating school situations, where social interaction and communication skills come into play. 3. The top candidates are interviewed and asked, among other things, to explain why they have decided to become teachers.” Ez az érettség után az egyetem külön felvételi rendszere. A tanári szakon tanulóknak mesterképzésen kell részt venniük ahhoz, hogy taníthassanak.

- **Ingyenes oktatás.** Ez jelenti az első lépést az egyenlőséghez. Ingyenes oktatás minden szinten. Ez azt jelenti, hogy mindenkinek lehetősége van egyetemre menni, ha elég jól tanul, nem csak az elitnek vagy a középosztálynak. Finnországban a legtöbb ember a középosztályhoz tartozik, így ez itt nem jelent nagy problémát. Magyarországon az egyetemi oktatás egy része önköltséges, a másik része állami. Ez egyenlőtlenségekhez vezet hiszen, ha valaki tehetősebb családból származik, annak sokkal nagyobb esélye van bekerülni az egyetemre, mint egy szegény tanulónak. Finnországban az egyetemek nemcsak ingyenesek, hanem a diákok a kormánytól 220 euró havi összeget kapnak, és ha pályáznak, lakhatási támogatást is kaphatnak. A kormány a bérleti költség 80% -át, maximum 310 eurót fizet lakhatásra. Ez azt jelenti, hogy ha egy ingyenes finnországi egyetemre jársz, akkor még 530 eurót és ráadásul nagyon olcsó ételt is kapsz. Ez nagyban segíti az

³ The school of opportunities -Basic education page 27.

⁴ AMERICAN EDUCATOR | SUMMER 2011 – Lessons from Finland – page 35.

okos, de szegényebb diákok tanulmányait abban, hogy jól képzett szakemberekké váljanak és elősegíti az átjárást a társadalmi osztályok között. Az egyetemeken, 400 oldalt nyomtathatsz ingyenesen félévente. Abban az esetben, ha egy egyetemi hallgatónak több pénzre van szüksége, akkor a kormánytól diákhitelt kaphat, és ha időben befejezi a tanulmányait, akkor csak a pénz 60%-át kell visszafizetnie (tehát + extra 40% -os ingyenes támogatást kap, ha jól tanul).

Az általános - és középiskolákban az étel, a tanuláshoz szükséges anyagok, például a tollak, könyvek, tabletek, laptopok ingyenesek. Ha egy diák több mint 5 km-re lakik a legközelebbi iskolától, akkor az önkormányzat kifizeti az utazási költségeit is.⁵ „Services, by a nurse and a doctor as well as dental care are free of charge in Finland.” A finnek logikusan és hosszú távon gondolkoznak. Pénzkidobás az, ha nem fektetsz az emberek taníttatásába. A tanult emberek feltalálhatnak dolgokat, és jobb rendszereket is képesek létrehozni, valamint a tudásukkal, képzettségükkel fontos személyek lesznek a munkaerőpiacon.⁶ „The basic prerequisites for students’ learning are created by providing education and support and guidance as required free of charge, offering free school meals, health care, school transport, learning materials and tools, as well as student welfare and other support services.”

- **Nincsenek osztályzatok:** A legkorábban az 5. évfolyamon, legkésőbb a 8. évfolyamon jelennek meg az osztályzatok. Miért fontos az, hogy ne használjunk osztályokat? ⁷ „a minősítési gyakorlat inkább a versenyt hangsúlyozza, mint a személyes fejlődést. (...) Azok, akik elhagyták az osztályozást, észrevették, hogy a diákok jobban állnak hozzá saját tanulmányaik javításához”. A jelenség problémája az, hogy versenyt teremt a hallgatók között. A másik probléma az, hogy a tanárok "objektívek" akarnak lenni, ezért rendszerint tesztekkel íratnak. A tesztekben szubjektivitásnak nincsen helye vagy korlátozottan van, ami rombolja a kreativitást. A versenyben nyertesek és vesztesek lesznek. Ez óriási stressz mindenki számára. Sok vizsga van a szigorú nemzeti tanterv és az országos tesztek miatt, amelyek a középiskolákba való bejutást előfeltételezik. A tanár a legjobbat akarja a diákjainak, ami a jó eredményeket jelenti az országos tesztek megírásakor. A diákok a tesztekre és a jegyekre kezdenek koncentrálni, mert ha jó osztályzatokat kapnak, akkor az azt jelenti, hogy jobbak és nagyobb esélyük van arra, hogy egy jobb iskolába kerüljenek. Ez beszűkíti a tudást. A tanár a diákokat a tesztekre, a hallgatókat a vizsgákra készíti fel. Ezáltal jobban vizsgáznak, ami azt az illúziót hozza létre, hogy egyre nagyobb a tudásuk. Ez a tapasztalom a magyar egyetemeken is. Ha például elolvasok egy 500 oldalas könyvet az adott témáról, akkor

⁵ World Leaders in Education – Ethos of Equality page 23.

⁶ The school of opportunities -Basic education page 6.

⁷ Paul Black, Christine Harrison, Clare Lee, Bethan Marshall, and Dylan Wiliam, “Working Inside the Black Box: Assessment for Learning in the Classroom,” Phi Delta Kappan, Vol. 86, No. 1, September 2004, pp. 9-21.

akár meg is bukhatok a vizsgán, de ha 25 oldalt kívülről megtanulok, akkor a legjobb eredményt is megkaphatom. A kívülről bemagolom kifejezés nagyon jól érzékelteti a probléma gyökerét, hiszen a „kívülről” kifejezés csak felületes tudást sugall. Ez a rejtett üzenet az iskola hallgatói számára szól: Senkit sem érdekel, ha látod az összefüggéseket, és megérted a tantárgyat, csak "tudjad" ezt, és ha nem ismered a 25 oldalt kívülről, akkor nem vagy elég jó. Finnországban a középiskola végéig (18-19 éves korig) nincs országos teszt. Ez azt jelenti, hogy a finnek jobban összpontosítanak a témákra, tantárgyakra és nem pedig az országos tesztekre. Több idejük marad elmélyedni a tárgyakban és megtapasztalni a tényleges felfedezés élményét. Emellett a sok dolgozat és stressz rombolja a gyerekek személyiségét is. Nyílt titok, hogy nálunk sokan puskáznak a dolgozatírások közben, de a finneknél ez nem így működik. Az osztályzás hiánya miatt és az egészséges stressz szint és verseny miatt nincs szükségük csalásra. Sokkal jobban együtt dolgoznak, mint egymás ellen. Az órákon a tanárok a formatív értékelést részesítik előnyben, ami segíti motiválni a gyerekeket és felkelteni az érdeklődésüket.⁸ „Thanks to policy-makers, the Finnish schools are still free from high-stakes testing and external student assessment.”

- **Nincs az iskolák között rangsorolás.** Finnországban nincs iskolai rangsor, ami azt jelenti, hogy minden iskola egyenlő. Vannak magániskolák, de a legtöbb iskola állami. Ennek következménye, hogy az iskolák közötti verseny nem olyan nagy. Az iskolák, és a tanárok kevésbé stresszesek. Nincsenek tanári ellenőrzések. Mivel, nincs iskolai rangsor, és természetesen minden szülő a legjobb iskolát akarja a gyermekei számára, biztosak akarnak lenni abban, hogy minden iskola kiváló. Magyarországon, miután a diák befejezte az általános iskolát, ha nincs elegendő pontszáma, egy "rosszabb iskolába" kerülhet, vagy egy olyan iskolába kerül, ahonnan nem lesz megfelelő esélye egyetemre menni. Finnországban az általános iskola után nincsen felvételi, hanem a jegyek alapján nyernek felvételt a diákok, de mivel nincsen „rossz” iskola ezért nincs olyan nagy stressz sem.
- **Karrier Tanácsadás és Speciális Támogatás:** Kezdd keményebb munkával, azután "lazíts!"
Ez a gondolat számomra a hosszú távú logikus gondolkodást és a pénzmegtakarítást jelenti. A tanárok az iskola kezdetétől folyamatosan próbálják segíteni, fejleszteni a speciális igényű diákokat. Ha a problémák nem olyan nagyok, akkor az osztályteremben esetleg kisebb csoportokban, ha különleges bánásmódra szorulnak, akkor más osztályban vagy iskolában segítik a rászoruló tanulókat. Nagyon nagy erőfeszítéseket tesz Finnország, azért, hogy megtudja, kinek van tanulási vagy egyéb nehézsége, hogy minél gyorsabban lehessen korrigálni. Ezt a stratégiát

⁸ Dr. Pasi Sahlberg - Cooperative Learning in Finland

megelőzésének nevezem. Ily módon többet kell tenni az elején, de a későbbiekben kevesebb gond merül fel. Magyarországon nem fordítunk elég erőfeszítést arra, hogy kiderítsük, kik azok a diákok, akiknek extra támogatásra van szükségük, és később, amikor idősebbek és már nyilvánvaló, hogy kinek vannak problémái, akkor szeretnénk gyógyítani, kezelni a problémákat, de akkor már sokkal nehezebb, mert a diák idősebb és erősebb szokások rögzültek be. Ebben az esetben nagyobb erőfeszítéseket kell tennünk, a hibák megváltoztatására, ami több pénzt, időt és kemény munkát jelent. **A hosszú- távú gondolkozás és a prevenció a legjobb stratégia**, ez egy másik oka annak, hogy ez az oktatási rendszer erős. A helyzet ugyanaz a pályaválasztási tanácsadással és az iskolapszichológussal. Finnországban igyekeznek elősegíteni azt, hogy mindenki azon a területen tanuljon, ami számára a legmegfelelőbb. Az a cél, hogy csökkentsék, hogy a diákok rossz döntéseket hozzanak a jövőjükéről. Ez ismét hosszútávú pénz- és időmegtakarítást jelent. Ha olyan egyetemeken vagy olyan területeken tanulnak, ami nem érdekli őket, vagy a tudásuk nem elégséges arra a területre, később ugyanis kiderül, de akkor már nagyobb erőfeszítésre és több pénzre van szükség a változtatáshoz. Magyarországon nagyon jó gimnáziumban tanultam, de nem volt megfelelő pályaválasztási tanácsadás számunkra. Ez azt eredményezte, hogy a volt osztálytársaim is sokat változtattak a tanulmányi területeken (az egyetemeken). Én is, mert először egy gazdasági egyetemen kezdtem el tanulni, amit hamar abbahagytam, kis ideig dolgoztam, majd egy új területen folytattam tanulmányaimat. Később azt is abbahagytam és újra dolgoztam, majd jelentkeztem az egyetemre edzői szakra, majd újból változtatnom kellett testnevelés és történelem tanársakra. Azaz 2,5 éven belül 2 egyetem, 2 munkahely valamint 4 szak. Megfelelő pályaválasztási tanácsadással, sok időt spóroltam volna meg, de hasonló történt a legtöbb osztálytársammal is. Finnországban azért fektetnek nagy hangsúlyt a pályaválasztási tanácsadásra, hogy ezeket a hibás döntéseket a minimumra csökkentsék, mindenkinek az az érdeke, hogy a tanulók megtalálják a számukra legmegfelelőbb szakmát. ⁹„Girls and boys must be supported through teaching and guidance counselling so as to allow them to make subject, educational and career choices based on their individual qualities, strengths and motivations.”

- **Ha első akarsz lenni a PISA-mérésen, akkor máris vesztettél!** Finnország soha nem akarta, hogy az első legyen, a jó oktatási rendszer miatt szerezte meg az első helyet. A finnek célja csupán az volt, hogy megfelelő oktatást kapjanak a gyerekeik, az első PISA teszt eredménye őket is megdöbbenetette. 2006-tól Finnország egyre kevesebb pontot ért el, de még mindig jól teljesít. A rangsorban vannak változások, a távol-keleti országok magasabb pontokat érnek el, mint

⁹ The school of opportunities -Basic education page 19.

Finnország, például Szingapúr, Hongkong, Japán és Dél-Korea. Szerencsére lehetőségem volt beszélni egy hong-kong-i sráccal és néhány japán hallgatóval is, akik elmagyarázták, hogyan zajlik a diákélet náluk. A kötelező iskolai tanítás után a diákok egy másik iskolába járnak, amely nem kötelező, de szinte mindenki jár és tanul a nagy verseny miatt. Egy hong-kongi diák élete így fest, ahogy mesélték nekem: délután 4-ig iskola, majd 1 óra pihenés és 5-től-9-ig hétköznapokon extra szakkörök, amik nagyrészt tantárgyak ismét, hétvégén szintén extra sulis. Sok a házi feladat, a dolgozat és nagy a nyomás és az elvárás a tanulókon. A sok munka és a tesztek hatására, jobban teljesítettek, de sokkal stresszebbek, és kevésbé kreatívak, mint a finn diákok.¹⁰2012 PIACC: A felnőttkori készségek felmérése viszont kimutatta, hogy Japán az írástudás és a számolás területén az első, míg Finnország a második, de a problémamegoldásban Finnország a második, Japán pedig a 10. Semmit nem jelent, ha a PISA-mérésben elsők, ha ezt úgy érhetik el, hogy az emberek egész nap tanulnak, nincsen szabadidejük, stresszel teli az életük és igazából nincs is életük, akkor megkérdőjelezhető, hogy a PISA siker valóban siker-e?¹¹„It has been amazing how the Finnish education system, with only average monetary investments, a very small amount of homework and lesson hours and extremely light education evaluation (no inspection system) can reach such results high quality and equality in international comparisons”. Igen, bármely ország lehet első a PISA mérésen ezzel a stratégiával, de így több ezer emberi lelket nyomorítanak meg. Finnország oktatási sikerében az a lenyűgöző, hogy a magas eredményeik eléréséhez, nem kellett naphosszat az iskolapadban gürcölniük és tesztek, házi feladatok tömkelegét megírniuk, vagyis jutott idejük embernek maradni, nem egy feladatvégrehajtó gépezetnek. 2018-ban Finnország a világ legboldogabb országa volt. Ami azt jelenti, hogy a finn nép nem igazán szomorú, azért mert nem ők állnak a PISA-mérés élén.

- **Jól strukturált időbeosztás, órarend, szünetek, órák, 2 félév vs. 5 időszak** Az egyetemi tanulmányok keretében a közeli általános iskola szüneteit megfigyeltem. A kisdíákoknak (1-6. évfolyam) minden szünetben ki kell menniük az udvarra (hacsak nincs testnevelés órájuk vagy ebédszünetük). A szünetek itt is változóak 15 - 30 percesek. A tanárok azt mondták, hogy a gyerekeknek ki kell menniük az udvarra, kivéve, ha mínusz 15 fok alatt van a hőmérséklet. A diákok többsége az udvaron sportol, focizik, kosárlabdázik, mászik, fut és használja az udvari játékokat, így sokat mozognak. Finnországban minden nap extra „tesiórákhoz” juttatják a diákokat a szünetekkel. Magyarországon ezzel szemben a tanteremben maradhatnak a diákok. Mozgás

¹⁰Education Lies at the Heart of Society

¹¹Miracle of Education – page 3.

helyett a telefonjukat nyomkodják. ¹²„In primary school, recess is spent outdoors in the schoolyard, which is equipped with swings and other play equipment. (...) The older students may sometimes stay indoors, but they usually go outside for a break at least once a day.” Finnországban 45 percesek az órák az általános iskola 1-2 évfolyamán, afölött, 75 perces tanórákat tartanak. Magyarországon csak 45 percesek az órák, de a finn 75 perces óra vajon miért jobb? A 45 percben nincs elég idő a frontális tanításra, az aktív tanulásra, valamint a csoportmunkára egyaránt, de 75 percben ez könnyebben megoldható. A finn 75 perces óra több csoportmunkát és aktív tanulást tartalmazhat, a 45 percben több a frontális tanítás. A finn oktatás kiegyensúlyozottabb, a frontális oktatás fontos, de az aktív tanulás és a csoportmunka is legalább olyan értékes! Finnországban egy év alatt 5 tanulási időszak van, ezzel szemben Magyarországon csak kettő. Ez azt jelenti, hogy intenzívebb időszakokat hoznak létre a tantárgyak számára, és 5-ször több írásos visszajelzést adnak a diákoknak. A tanítást 5-6 hetes időszakokra tervezik, ennyi idő alatt kell feldolgozniuk egy tananyagot, ez azt is jelenti, hogy például nem heti 1-2 órájuk van az adott tárgyból, hanem akár 3-5. Ez az intenzívebb időszak segíthet a témák jobb megértésében.

- **A rendszer lehetővé teszi, hogy legyen kritika és visszajelzés a rendszer ellen.** A visszajelzés és a változás lehetősége nagyon fontos a finnek számára. A visszajelzés fontos a hallgató számára is, hogy megtudja, mi a jó, mi a rossz és hogyan lehet javítani. Nemcsak a diákok számára fontos, hanem az iskolák tanárai és maga a rendszer számára is. Ha nincs visszajelzés, és nem bírálhatják az oktatási rendszert, akkor az, határt szab a fejlődésnek és stagnálás következik be. Ez szintén egy nagyon erős eszköz a finn oktatásban. Az egyetemi hallgatók, a kurzus végeztével véleményezhetik az oktatóikat és a kurzusaikat.
- **Mindenki más, és ezért másképp is tanul!** Kezdem a finn egyetemi tapasztalatokkal. Finnországban a velem azonos szakon tanulók tanulmányai kb. 50% -ban különböznek az enyéimtől annak ellenére, hogy ugyanazokat a tárgyakat végezzük. Például, vannak olyan tantárgyak, amelyekben 20 könyv listájából választhatjuk ki, amit olvasni szeretnénk. Három lehetőség van a tárgy teljesítésére: az elsőben 2 könyvet olvas el a hallgató és vizsgázik belőle (esszé formátumú a vizsga). Második lehetőség szerint két könyvet olvas el és 2 esszét készít, a harmadik mód 1 könyvet olvas el és 1 esszét ír és egy tanulói kör tagja, ahol megvitatják az olvasottakat. Ez azt jelenti, hogy ugyanaz a tárgy lehet a csoporttársaimmal, de mivel különböző könyveket tanulunk, másképp fogjuk látni a világot. Azt is eldönthetjük, hogyan szeretnénk, hogy értékeljenek. Három lehetőség közül választhatunk, és mindenki kiválaszthatja a

¹² World Leaders in Education – Ethos of Equality page 24

számára legmegfelelőbb verziót. Az otthoni egyetemen mindenkinek ugyanazt a könyvet kell olvasnia, ugyanabból van a vizsga és az esszé általában. Természetesen vannak olyan tárgyak a finn egyetemen is, amiben mindenki számára ugyanaz a követelmény. Magyarországon a képzés egysíkú a finnekéhez képest, a finnek egyéniségeket akarnak nevelni, akik ugyanakkor a közösségbe is beilleszkednek. Finnország célja, nem olyan dolgozók képzése, akiknek nem kell gondolkodniuk és egyformának kell lenniük. Finnországban az egyetemeken nem létezik a magyar értelemben vett vizsgaidőszak, valamint nem létezik tárgyfelvételi időszak sem. Minden hónapban vannak vizsgák és folyamatosan van tárgyfelvételi időszak. Egy kurzus egy szemeszterig is tarthat vagy akár csak 2 hónapig. A tárgy teljesítésével nem kell megvárni a vizsgaidőszakot, hanem, amint teljesíti a hallgató a kritériumokat, már mehet is vizsgázni vagy más alternatívával teljesíteni a tantárgyat. A felső középiskola is szinte úgy működik, mint a magyar egyetemek. Nincsenek fix órák, nagyon sok tantárgy és tanfolyam közül választhatnak. Kreditrendszer alapú a képzés, vagyis nincsenek osztályok sem. Ez azt jelenti, hogy ha valaki gyorsabban tanul, gyorsabban befejezheti az iskolát, ha lassabban tanul, akkor lassabban fejezi be, de többet tanulhat arról, ami jobban érdekli.¹³ „A diákoknak el kell végezniük legalább 75 egyenként 38 órás kurzust. Ennek 2/3-a kötelező 1/3-a szabadon választott.” Ez is erősíti a diákok felelősségét, nagyobb szabadsággal rendelkeznek, másrészt pedig felelősek a tanulmányaikért.

- **Minden út a felsőoktatásba vezet:** „¹⁴ „The Finnish education system has no dead-ends. Learners can always continue their studies on an upper level of education, whatever choices they make in between.” A finn tanulók, mindig folytathatják a tanulmányaikat egy magasabb szinten, bármilyen döntést is hoztak előtte...
- **A kevesebb több:**¹⁵ „(...) in kindergarten and first and second grades, the school day may be no longer than 5 hours, for the older students (grades 3-9), the school day may last up to 7 hours. (One hour is 45 minutes). (...) The total intended instruction time (in hours) per year for students in Finland in 2011 in primary education, was 3,926 hours (the OECD average was 4,717 hours), and in lower secondary education, it was 2,740 hours (the OECD average was 3,034 hours). In comparison, the number of teaching hours per year in 2011 for teachers in public institutions in Finland in pre-primary education was 652 (the OECD average was 994 hours), in primary education, it was 680 hours (the OECD average was 790 hours), in lower secondary education, it was 595 hours (the OECD average was 709 hours), and in upper secondary education, it was 553

¹³ Pasi Sahlberg – Finnish Lessons

¹⁴ Finnish Education is a Nutshell - Equity in education 9.

¹⁵ World Leaders in Education – Ethos of Equality page 24.

hours (the OECD average was 664 hours).” A Pisa felmérésben 2000 és 2009 között láthattuk, hogy csökken a finn tanulók teljesítménye. ¹⁶„The national distribution of lesson hours was altered at that time to increase instructional time for mother tongue and literature, science, and mathematics in every grade of comprehensive school. Since the overall instructional time stayed the same, these extra hours were mostly taken away from arts, crafts and physical education lessons; so it seems that it is not the quantity, but the quality of lessons which matters.” Úgy gondolom ez egy nagyon fontos üzenet mindenkinek: a minőség legalább olyan fontos, mint a mennyiség. A cél az, hogy megtaláljuk azt az optimális szintet a minőség és mennyiség között, ahol a legnagyobb teljesítményt vagyunk képesek elérni. Magyarországon sajnos nagyobb hangsúlyt fektetünk a mennyiségre, mint a minőségre. Finnországban lehet, hogy kevesebb tanóra van, mint más országokban, de a minőségi oktatásuknak köszönhetően el tudnak érni legalább annyit vagy még többet is, mint más nemzetek.

- **Lányok és fiúk:** Finnországban ugyanakkor probléma a fiúk és a lányok közötti teljesítmény különbség az oktatási eredményességben. ¹⁷„Finland has the highest differences between girls and boys in terms of reading literacy among OECD countries. (...) Boys accounted for 60% of students in part-time special needs education. The most common grounds for admission or transfer to special needs education have included i.e. developmental delays, learning difficulties due to dysphasia, and varying degrees of cerebral dysfunction or physical disability.” (Pisa 2009): ¹⁸“In Finland the gender gap in reading is 55 points favouring girls, which is the most pronounced difference of all OECD countries. Boys are overrepresented among weak readers and girls among top readers. In Finland there are about four times as many boys among the weak readers (13%) as girls (3%) and among the top readers the respective percentages are 9% of boys and 21% of girls.(...) This can already be seen in university graduate rates in Finland where 62% of graduates are females and 38% males (OECD, EAG 2009).” Ez a tendencia nem csak Finnországban, hanem a mai nyugati típusú társadalmakban, Európában és Amerikában is megfigyelhető. Amikor erről a finn professzoromat kérdeztem, hogy mit gondol erről a jelenségről, miért egyre nagyobb a különbség a finn fiúk és a lányok között ezt válaszolta: A finn oktatási rendszer jobban illeszkedik a lányokhoz, mint a fiúkhöz. Finnországban jelenleg is egy olyan nemzeti alaptanterven dolgoznak, ami jobban „fiúbarát”. Finnországban a „phenomenon-based teaching” a jelenség alapú (élmény alapú tanítástól) várják a sikert, amely mindkét nemre pozitívan hat majd, ugyanakkor csökkenti a

¹⁶Miracle of Education – page 11.

¹⁷Schools of opportunity – page 11-13.

¹⁸Miracle of Education – page 11-12.

két nem közötti teljesítmény különbségeket. Valamint megemlítette, hogy az iskolákban náluk is probléma, hogy a szakma túlságosan elnőiesedett és a fiúknak, főleg az elvált családokban az anyjuknál élő fiúknak probléma, hogy férfi modell nélkül nőnek fel, ami a tanulmányi teljesítményükre is kihathat.

- **Kevesebb viselkedési probléma:** Számomra a legdöbbenetesebb pozitív élmény a finnországi iskolalátogatásaim során az volt, hogy drasztikusan kevesebb a viselkedési probléma, mint Magyarországon. Az itthon megszokott viselkedési problémák kint szinte észrevehetetlenek. Ezt a jelenséget több minden befolyásolja: a kisebb osztálylétszámok, a profi tanárok, a kevesebb stressz a felvételik miatt, a gimnáziumokban a nem osztályalapú oktatás, és amit még megemlítek az a Kiva Anti-bullying program. A Kiva programot a gyermeki „szadizás” ellen hozták létre. A program nem kötelező, de sok finn iskola csatlakozott hozzá. (A programot a turkui egyetemen találták ki). A program három részből áll: a megelőzésből, a közbelépésből és a közbelépést követő folyamatos ellenőrzésből. A megelőzés része például a Kiva anti-bullyingos online játékok. A gyermekkori szadizás, terrorizálás negatívan hat a tanuló személyiségére és a tanulmányaira is, ezért a finnek a programmal ezt a negatív hatást előzik meg és pozitív biztonságos tanulói légkört teremtenek meg. A Kiva program szignifikánsan csökkenti az első év után a gyerekterror előfordulásának a valószínűségét. A decentralizált oktatási rendszernek, az iskolák önrendelkezésének is köszönhetőek, hogy ilyen programok megszülettek, mint a KIVA, a The school on the Move project és a LUMA development programme.

Források:

- Miracle of Education
- The school of opportunities
- Education Lies at the Heart of Society
- Dr. Pasi Sahlberg - Cooperative Learning in Finland
- Paul Black, Christine Harrison, Clare Lee, Bethan Marshall, and Dylan Wiliam, “Working Inside the Black Box: Assessment for Learning in the Classroom,” Phi Delta Kappan, Vol. 86, No. 1, September 2004
- AMERICAN EDUCATOR | SUMMER 2011
- Finnish National Board of Education | School meals in Finland | FNBE/2014
- Pasi Sahlberg: Finnish lessons
- World Leaders in Education – Ethos of Equality